

Organisatorinen muutos

TieVie-verkkojakso 29.8. - 2.10.2005

TieVie-asiantuntijakoulutus 2005-2006

Organisatorinen muutos –verkkojaksos yhteenveto 12.10.2005

1. Johdanto

Organisatorinen muutos -verkkojaksos **tavoitteena** oli, että osallistuja:

- § saa perustiedot strategiatyöstä,
- § laajentaa tietoisuuttaan omasta roolistaan ja asemastaan muutoksen johtamisessa tieto- ja viestintätekniiikan opetusikäytön sektorilla,
- § tarkastelee organisaation kehittämistä laatuajattelun näkökulmasta sekä
- § saa omakohtaista kokemusta yhteistoiminnallisesta työskentelystä roolikeskustelujen muodossa yhtenä verkko-opetuksen toteutustapana.

Tavoitteiden tausta: Tieto- ja viestintätekniiikan käyttö oli pitkään yliopistoissa pienten pilottien varassa. Nyt viimeisten vuosien raju kehitys on kuitenkin laajentanut tieto- ja viestintätekniiikan käytön osaksi opetusta, tutkimusta sekä hallintoa. Tietotekniikan käyttö laajentuessaan muuttaa laitoksen toimintakulttuuria ja henkilöstön toimenkuvia. Teknisen kehityksen lisäksi koulutusorganisaatioiden toimintaan vaikuttaa Bolognan julistuksen myötä käynnistynyt koulutuksen laadunarviointityö. Monet korkeakoulut ovat luoneet omia laatuajattelun järjestelmiä, joiden rakentamisen pohjalla on käytetty erilaisia laadunhallintamalleja tai itse luotuja toimintaperiaatteita. Tässä koko organisaatiota koskevassa toimintakentän uudistuksessa muutoksen hallinnan ja johtamisen työkaluna käytetään strategista suunnittelua ja johtamista, joiden tarkasteluun tällä verkkojaksolla keskityttiin.

Opetuksen kehittäminen ja siihen liittyvä strategiatyöskentely ei ole vain laitosten ja korkeakoulun johdon työväline, vaan strategiakeskustelu koskettaa koko työyhteisöä, myös sinua. Onnistuneessa opetuksen kehittämisprosessissa opettajat ja tutkijat sekä laitosten verkko-opetuksen tukihenkilöt ovat mukana keskustelussa.

TieVie-asiantuntijakoulutuksen osallistujat kuuluvat asiantuntijaryhmään, joka tarvitsee tietoa opetuksen kehittämiseen liittyvästä strategiatyöstä. Toimintaansa vakinaistava Suomen virtuaaliyliopisto ja korkeakoulujen omat tieto- ja viestintätekniiikan opetusikäytön strategiat sekä laadunhallintajärjestelmät vaativat myös tiedekuntia ja laitoksia ottamaan niihin kantaa omassa suunnittelussaan. Tieto- ja viestintätekniiikan opetusikäytön asiantuntijoita pyydetään laatimaan alan strategioita ja asiakirjoja, antamaan tehdyistä dokumenteista lausuntoja ja osallistumaan opetuksen kehittämisprosessin eri vaiheisiin. Tämän vuoksi on tärkeää antaa asiantuntijakoulutukseen osallistuvilla aineksia laadukkaaseen opetuksen kehittämistyön sisällön ja prosessin hahmottamiseen, sekä työkaluja oman tv:n opetusikäytön strategian toteuttamiseen ja arviointiin.

Organisatorinen muutos -verkkojaksolla hyödynnettiin **yhteistoiminnallista työskentelyä roolikeskustelujen muodossa**. Kuvitteelliseen kehyskertomukseen pohjaten osallistujat

toimivat verkkotuutorilta saamiensa roolien kautta verkkojakson aikana. Roolikeskustelu tarjosi tilaisuuden tarkastella tieto- ja viestintätekniikan opetusikäytön kehittämistyön moniulotteista kenttää tavanomaisesta poikkeavasta näkökulmasta. Samalla tuli tutuksi yksi pedagoginen verkkotyöskentelyn toteutustapa. Osallistujat oli jaettu 7-11 hengen ryhmiin vertaisryhmiä yhdistelemällä.

Verkkajakson aikataulut ja tehtävät pähkinänkuoressa:

Viikko	Työskentelyn eteneminen	Ajankäyttösuositus
35	Orientaatioviikolla tutustutaan ohjelmaan, aikatauluun ja materiaaleihin, ryhmädytään chatissa sekä valitaan roolit.	5 t
36	Keskustelu käynnistyy. Teemana yksikön opetuksen kehittäminen; nykytilan arviointi ja tavoitteiden asettaminen.	10 t
37	Keskustelu opetuksen kehittämisestä jatkuu viikon puoleen väliin. 14.9. siirrytään pohtimaan käytännön toimenpiteitä.	10 t
38	Keskustelu toimenpanosuunnitelmasta jatkuu. Sovitaan palautekeskustelun aika (kaikille sopiva!).	10 t
39	Jakson yhteenveto- ja palautekeskustelu chatissa. Oman kehittämishankkeen tarkastelu verkkojakson teeman näkökulmasta portfolioissa.	10 t

Kuva: Organisatorinen muutos –verkkojakson etusivun näkymä WebCT-ympäristössä.

2. Orientaatioviikko

Orientaatioviikon ensimmäisenä tehtävänä oli tutustua verkkojakson aikatauluun, ohjelmaan ja keskustelun pelisääntöihin. Orientaatioviikon alkajaisiksi osallistujat tutustuivat myös verkkojakson keskusteluissa käytettäviin rooleihin. He saivat omalta verkkotuutoriltaan kaksiosaisen roolin, joka muodostui työtehtävään ja asemaan liittyvästä roolista sekä strategiारoolista. Roolikuvausten lisäksi osallistujat tutustuivat verkkotyöskentelyn kehyskertomukseen eli he tutustuivat laitokseen, jossa oltiin kehittämässä tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäyttöä, laitoksen strategialuonnokseen ja laadunhallintajärjestelmään sekä Suomen virtuaaliyliopiston strategiäpalvelun materiaaliin. Jokainen ryhmä sopi heti ensimmäisen viikon alussa tuutorinsa johdolla yhden yhteisen ajan, jolloin he kokoontuivat pitämään työskentelyn suunnittelukokousta yhdessä WebCT:n neljästä chat-huoneesta. 30-60 minuutin pituisessa suunnittelukokouksessa valmistauduttiin alkavaan verkkokeskusteluun. Keskustelu chatissa oli luonteeltaan varsinaista opetuksen kehittämiskeskustelua edeltävää, orientoivaa ”kahvihuonekeskustelua”. Ryhmien jäsenet esittäytyivät roolihahmojensa pohjalta muille ryhmän jäsenille. Tässä suunnittelukokouksessa oli myös mahdollisuus vielä hioa roolijakoa, mikäli kaikki roolit eivät olleet muuten edustettuina. Ryhmien verkkotuutorit osallistuivat suunnittelukokoukseen ja vastasivat jaksoa koskeviin kysymyksiin sekä antoivat tarvittaessa lisäohjeistusta. Chat-keskustelut tallentuivat automaattisesti. Verkkojakson järjestäjä toi jokaisen ryhmän chat-lokin kunkin ryhmän omalle orientaatioviikon keskustelualueelle suunnittelukokouksen jälkeen.

Joillekin osallistujille WebCT:n chat ei jostain syystä avautunut ongelmitta, mutta valtaosa ryhmäläisistä pääsi mukaan keskusteluun. Osa ryhmistä päätti pitää useamman chat-tapaamisen, sillä aikataulujen yhteensovittaminen oli ongelmallista kaikkien ryhmäläisten kesken.

3. Arviointikeskustelut

Verkkojakson toisella viikolla käynnistyi kussakin ryhmässä puolentoista viikon pituinen Nykytilan arviointi -keskustelu, joka eteni itseohjautuvasti laitoksen johtajan ja verkkotuutorin tuella. Arviointikeskustelun tavoitteena oli muodostaa ryhmän yhteinen arvio siitä, millainen ympäristösosiologian laitoksen nykytila oli ja miten käytössä olevat strategialuonnos ja laadunhallintajärjestelmä palvelivat laitoksen tieto- ja viestintätekniiikan opetusikäytön kehittämistä. Lisäksi keskustelussa määriteltiin keskeisimmät tavoitteet, joihin opetuksen kehittämistyössä haluttiin tähdätä. Ryhmien tuutorit koostivat oman ryhmänsä keskustelusta yhteenvedon keskustelujen päätyttyä. Seuraavissa kappaleissa on esitelty tiivistetysti muutamissa ryhmissä käytyä keskustelua.

Ryhmä A hyödynsi Nykytilan arviointi –keskusteluissaan poikkeuksellisesti myös chat-foorumia. Keskustelut olivat innokkaita ja aktiivisia ja asioita saatiin hyvin vietyä eteenpäin. Keskusteluissa nousi esille seuraavat asiat:

Ympäristösosiologian laitoksen nykytila:

- § koko henkilökunnalla on jonkinlainen tietotekninen alktaso
- § opettajille on tarjolla uusia välineitä opetuksensa parantamiseen
- § laitoksella on tv:stä innostuneita opettajia, jotka toimivat suunnannäyttäjinä muille ja opastavat muita pääsemään alkuun

- § toiminta on näkynyt lähinnä vain opettajien osallistumisena koulutuksiin sekä erilaisina virtuaaliopetuksen pilottihankkeina
- § laitoksella ei ole yhtenäistä käytäntöä opetuksen kehittämisasioissa tai koulutukseen osallistumisessa
- § ei ole määritelty kuinka paljon opettajien tulee tehdä verkkokursseja ja osallistua koulutuksiin
- § ei tiedä mistä saan apua, kun tekee verkkokursseja

Miten käytössä olevat strategialuonnos ja laadunhallintajärjestelmä palvelevat laitoksen tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön kehittämistä:

- § laitoksen strategia on ollut onnistunut, vaikka nykytila ei vielä vastaa sitä mitä strategiassa on ilmaistu
- § valtakunnallisesti hyvässä asemassa, sillä toiminnasta löytyy kaikki elementit tehdä strategiasta totta myös käytännössä
- § yhteiset tavoitteet ja niiden eteen työskentely koetaan tärkeäksi, koska strategiat ovat oleellisessa asemassa, kun jotain muutoksia halutaan saada aikaan
- § opetussuunnitelmasta on kuitenkin pidettävä kiinni
- § opiskelijoille on taattava laadukasta opetusta koko ajan
- § verkko-opetus lähtee ensisijaisesti opettajista, jotka haluavat toteuttaa opetustaan verkko-opetusta hyödyntäen
- § riviopettajaa ei huomioida tarpeeksi laadittaessa talon sisäisiä strategioita - huomioitava opetushenkilökunnan paineet ja kiire
- § opiskelijoiden näkökulmasta tärkeää nykyisessä strategiassa olisi paneutua opetuksen menetelmien kehittämiseen

Seuraavia asioita ehdotettiin tv-kehittämisen tavoitteiksi:

- § vuorovaikutus
- § verkottuminen
- § kaikkien jatkuva kehittyminen ja oppiminen
- § asennekysymysten ja laiteongelmien ratkaisu
- § kaikkien innostaminen mukaan (keinot?)
- § keskitetty, paikallinen pedagoginen ja tekninen tuki oppimiskeskuksissa tai opetusteknologiakeskuksissa
- § oppimedian tuottamisen tuki opettajille
- § verkko-opiskelutaitojen ja informaatiolukutaidon tuki opiskelijoille
- § uusin opetusteknologia käyttöön
- § opetusyhteistyö yli oppiaine-, tiedekunta- ja yliopistorajojen
- § kansainvälinen verkostoituminen
- § verkko-opetuksen kehittäminen osaksi työsuunnitelmia
- § edetään pienin askelin, mutta silti koko ajan eteenpäin kulkien
- § monimuotoinen verkko-opetus kehittämiskohteeksi
- § pedagoginen tuki
- § opettajille systemaattisesti koulutusta verkkopedagogiikasta ja tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytöstä ja mahdollisuus osallistua koulutuksiin työaikana
- § vuorovaikutus kollegojen kanssa verkkokurssien tekemisestä
- § uusi palkattava atk-kouluttaja (sama voisi olla toinen atk-neuvoja/tukihenkilö)
- § koneiden uusiminen tarvepohjaisesti kyselyn perusteella
- § langattoman verkon hankkiminen laitokselle
- § opiskelijoille tarjolle mahdollisimman monia opiskeluvaihtoehtoja

- § lisätään opiskelijoille tv-t-koulutus opetussuunnitelmaan
- § opettajille ja opiskelijoille järjestetään yhteisiä koulutuksia

Ryhmä B toteutti arviointikeskustelun lopputuotteena nykytilan arvioinnin SWOT-analyysin avulla:

Vahvuudet

- § Tv-t-strategia on hyvä
- § Laitoksella on selkeä näkemys tavoitteista
- § Tv-t mahdollistaa toimet laadukkaamman opetuksen aikaansaamiseksi
- § Tv-t:tä on osin onnistuttu operationalisoimaan eli saatu aikaan toimintaa
- § Motivoitunut henkilökunta
- § Osaamistakin löytyy
- § Johtajuutta löytyy
- § Kehittäjäkin on
- § Opiskelijoille on yritetty järjestää taito-opetusta

Heikkoudet

- § Kaikesta hyvästä huolimatta esiintyy muutosvastarintaa
- § Resurssit eivät ole riittävät suunnitelmien toteuttamiseksi
- § Henkilöstöllä tulisi olla enemmän aikaa perehtyä asioihin
- § Innovaatiot ovat vähissä
- § Edistyneempien osaajien tietotaito ei ole välittynyt koko laitokselle
- § Opiskelijoiden mahdollisuudet tv-t-taitojen kehittämiseen ja niiden käyttöön ovat rajalliset

Mahdollisuudet

- § Suurimmat mahdollisuudet ovat opiskelijoiden tv-t-taitojen kehittämisessä ja heidän laitteistojensa uusimisessa
- § Opiskelijat otetaan mukaan kaikkiin tv-t -prosesseihin ja sisältöjen tuotantoon
- § Joustavien ja monimuotoisten opiskelujärjestelyjen suosiminen
- § Verkostoituminen muiden alan laitosten kanssa Suomessa ja kansainvälisesti

Uhat

- § Määrärahojen riittämättömyys ja niiden leikkaus
- § Odotettavissa olevat henkilökunnan supistukset
- § Henkilökunnan vaihtuvuus
- § Taitotavoitteiden saavuttamattomuus
- § Laitekannan vanheneminen
- § Kehitys karkaa käsistä

Ryhmässä C keskustelun yhteenvetoon koottiin seuraavat asiat:

Laitoksemme tietostrategian esittämät painopistealueet ovat

- § Opiskelijoiden ja opettajien tieto- ja viestintätekniisten taitojen kehittäminen,
- § Ympäristösosiologian virtuaalisten opiskeluympäristöjen kehittäminen ja soveltaminen,
- § Verkko-opetuksen pedagogisten tukipalvelujen vahvistaminen,
- § Ympäristösosiologian nykyaikaisten tietokoneavusteisten menetelmien ja tekniikoiden tuntemuksen lisääminen.

Kehitettäviä asioita:

- § Tukipalvelumme kaipaa edelleenkin kohentamista. Emme siis ole vielä saavuttaneet tältä osin strategiassa määrittelemiämme tavoitteita.
- § Resurssipula
- § Pedagoginen tukipalvelu on laitoksellamme olematonta. Ilman tukipalveluiden kunnollista toimintaa TVT:n käyttöä opetuksessa on vaikea saada vietyä eteenpäin laadukkaampaan suuntaan.
- § Työnjaon epäselvyys eri osastoilla ja tiettyjen työntekijöiden kuormittuminen liikaa.
- § Tavoitteena on luoda toimiva oppimiskeskus, jonka yhtenä tehtävänä on tarjota tieto- ja viestintäteknistä tukea.
- § Oppimiskeskuksen tulisi jatkossa mm. koordinoita ympäristösosiologian virtuaaliopetukseen liittyvien kurssien säilytystä ja hallinnointia sekä huolehtia keskitetysti mm. digitaalisen oppimateriaalin saatavuudesta. Oppimiskeskukseen olisi näin ollen ehdottomasti saatava tieto- ja viestintätekniiikan teknisen ja pedagogisen tukihenkilöstön lisäksi kirjasto-osaamista.
- § Resurssien riittäminen ja kohdistaminen.

Laitoksella kiinnitettävä huomiota:

- § Eri hankkeista saadut kokemukset, tiedot ja taidot pitäisi saada välittymään koko laitoksen tietoon, niin että niitä voisivat hyödyntää muutkin.
- § On varmistettava, että opiskelun tukipalvelut todella olisivat siinä valmiudessa kuin strategiassa annetaan ymmärtää.
- § Joustava opiskelu: joustavuus tuskin tarkoittaa vain TVT:n käyttöä opetuksessa, vaan myös laadukkaan lähiopetuksen antamista muiden opetusmuotojen rinnalla.
- § Strategisen suunnittelun tärkeys
- § Työryhmien tehokkuus ja ajankäyttö. Tärkeää olisi saada niihin oikeat ihmiset ja ryhmälle sopiva kokoonpano.
- § Miten tv-t-strategian painopistealueet on viety tai tullaan viemään käytäntöön.
- § Henkilökunta ja opiskelijat saavat lisää varmuutta omiin tv-taitoihinsa.

Miten käytössä olevat strategialuonnos ja laadunhallintajärjestelmä palvelevat laitoksen tieto- ja viestintätekniiikan opetuskäytön kehittämistä?

- § Laatumatriisin huippulaatua osoittavat kuvaukset ovat kovin mahtipontisia.
- § Laitoksemme toiminnassa ja jopa toiminnan tavoitteen asettelussa on kehittämisen varaa.
- § Tämänhetkiset resurssit eivät välttämättä riitä kaiken mahdollisen kirjatun kehittämiseen
- § Laatumatriisin kielellä riittävä taso meille voisi olla "kehittyvä laatu ja tulos"
- § Joihinkin alueisiin tulisi resurssien puitteissa panostaa enemmän ja pyrkiä vähintäänkin hyvään laatuun ja tulokseen.

Ryhmä G kokosi arviointikeskustelunsa päätteeksi "Strategiset painopistealueet 2002-2006":

Opiskelijoiden osaaminen

- opiskelijoiden tieto- ja viestintätekniiikan opiskelutaitoja parannetaan ympäristösosiologian kontekstissa
- ympäristösosiologian nykyaikaisten tietokoneavusteisten menetelmien ja tekniikoiden tuntemusta lisätään

... Uusia/muokattuja näkökulmia:

- Opiskelijoille on tarjottava tvt:n opetuskäytön avulla uusia, vaihtoehtoisia ja joustavia opiskelumuotoja ja –tapoja
- Opetuksen tulee edetä todellisen oppimisen, ei tekniikan ehdoilla
- Opiskelijoille tulee tarjota oppimaan haastavia EHOPSeja.
- Tvt:n mahdollistamaan opiskelun ja oppimisen oma-aloitteisuuteen ja vuorovaikutukseen tulee satsata.

Henkilöstön koulutus

- henkilöstön tieto- ja viestintätekniikan osaamista kehitetään
- uusien käytänteiden tiedotusta sekä tieto- ja viestintätekniisen taidon jakamista lisätään

... Uusia/muokattuja näkökulmia:

- Henkilöstölle ja laitokseen tulee luoda sellaisia rakenteita, joilla erilainen osaaminen saadaan käyttöön
- Panostus verkottumiseen ja muiden laitosten ja yliopistojen strategioiden/toimintatapojen hyödyntämiseen.
- Täytyy hakea uusia tapoja jakaa hyviä käytäntöjä / taitotiedon leviäminen

Opiskelu- ja opetusympäristöt

- kaikkien opiskelijoiden ja opettajien pääsy verkkoon turvataan
- kehitetään ympäristösosiologian virtuaalisia opiskeluympäristöjä

... Uusia/muokattuja näkökulmia:

- Uusien opiskelu- ja opetusympäristöiden käyttö tulee suunnitella ja linjata selkeästi. Uudet kokeilut ja pilotit sekä niiden resurssointi suunnitellaan huolella ja koordinoidaan tarkoin.
- Resurssien luominen etäopiskeluun/graduohjaukseen.
- Verkko-opetusympäristöt osana muuta opetusta ja laitoksen toimintaa
- Erialaisten julkaisu- ja tutkimustietokantojen ylläpito ja hyödyntäminen opetuksessa

Hallinto

- kehitetään ympäristösosiologian laitoksen tieto- ja viestintätekniikan strategista ajattelua ja koordinaatiota
- verkko-opetuksen pedagogisia tukipalveluja vahvistetaan.

... Uusia/muokattuja näkökulmia:

- Kirjaston tarjonnan ja palvelujen monimuotoisempi hyödyntäminen

Ryhmän H keskustelut tiivistettiin seuraavasti:

Laitoksen nykytila:

- § heikohko laitekanta (opiskelijat ja henkilökunta)
- § pedagoginen tuki puutteellista
- § opettajien välinen tiedonkulku on heikohko
- § verkko-opetuksen laatu satunnaista

- § opiskelijoilla ei ole mahdollista suorittaa verkkokursseja yksilöllisesti
- § toimiva langaton verkko

Toimenpide-ehdotuksia:

- § laatumittarien määrittäminen
- § verkko-oppimateriaalin kartoitus, päivitys ja pedagogisesti mielekäs käyttö
- § opettajien tv-t-koulutus (esim. ajokorttihanke)
- § tv:n opetuskäytön tutkimus mukaan laitoksen tutkimukseen
- § sitouttaa koko organisaatio strategian toimeenpanoon (miten?)

4. Toimeenpanokeskustelut

Toimeenpanokeskustelut käynnistyivät arviointikeskustelujen pohjalta edelleen roolijakoa hyödyntäen. Aikaa toimeenpanokeskustelulle oli varattu puolitoista viikkoa. Tavoitteena oli muodostaa ryhmän yhteinen suunnitelma strategian jalkauttamisesta. Ryhmien tuutorit laativat koosteet myös toimeenpanokeskusteluista. Tässä muutaman ryhmän yhteenvedot:

Ryhmässä B keskustelujen pohjalta laadittiin toimeenpanosuunnitelma:

Kuukauden kestäneet suunnitteluprosessin aikana pidettiin useita verkkoistuntoja, joiden aikana työryhmä keräsi tietoa tvt – strategian nykytilasta ja keskusteli laajasti toimeenpanoon suuntaviivoista. Lisäksi paneuduttiin erityisesti tulevaisuuden skenaarioiden tekemiseen, joiden pohjalta sitten valittiin toimeenpanosuunnitelmaan laitoksen näkökulmasta keskeisimmät strategia-alueet ja toimenpiteet. Vaikka lähinnä on kysymys tvt-strategiasta, työryhmä haluaa korostaa, että se paneutui lähinnä ympäristösosiologian laitoksen kehittämiseen laatulaitokseksi ja toimeenpanosuunnitelman tekemiseen tästä näkökulmasta .

Ympäristösosiologian laitos tulee strategiassaan painottamaan seuraavia alueita ja toimenpiteitä:

Oppimisen vahvistaminen ja opiskeluympäristöjen kehittäminen

Laitos tulee panostamaan yksilöllisiin, joustaviin ja eri opiskelijaryhmille sopiviin opiskelukäytänteisiin sekä niitä tukeviin ohjaus- ja neuvontapalveluihin. Tavoitteisiin pääsemiseksi tullaan vahvistamaan sellaisia rakenteita, jotka mahdollistavat monimuotoisen ja dialogisen oppimisen. Tämä merkitsee sitä, että vielä yksityiskohtaisemmin tutkitaan laitoksen työkulttuuria ja jatkokehitetään onnistuneiksi osoittautuneita ratkaisuja.

Laitokselle rakennetaan yhteistyössä monialaisten asiantuntijoiden kanssa oppiva työympäristö. Laitekanta ja verkon toiminnan vakaus resursoidaan sekä kiinnitetään huomio myös kirjasto – ja tiedonhankintapalvelujen ajantasaistamiseen. Laitos tutkii myös mahdollisuutta luopua omasta teknisestä ja pedagogisesta palvelutoiminnasta ja käyttää paremmin hyödyksi yliopiston tukikeskusta.

Koulutus

Henkilökunnan kouluttautumista tuetaan sekä kustannuksien että ajankäytön osalta. Opiskelijoiden toiveet otetaan huomioon, koska heidän asiantuntijuutensa on myös

tarpeellista. Laitoksen etu on, että kaikkien laitoksen työntekijöiden tietotaito on edistyneellä tasolla. Koulutuksen tulee olla edullista, joustavaa ja laadukasta. Laitos järjestää sellaista koulutuksensa etä- ja monimuoto-opiskeluna ja se tukee oppimateriaalien tuottamista ja niiden käyttöönottoa laitoksella.

Opettajien pedagogisia valmiuksia kehitetään ja tuetaan. Opettajien motivaation ylläpitämiseksi laitoksen budjetista varataan varoja opetushenkilökunnan kouluttamiseen ajankohtaisin menetelmin, joissa korostuu tutkiva oppiminen. Koulutuksessa tuetaan ratkaisuja, joissa otetaan huomioon sekä oppiminen että työelämän tarpeet. Opetushenkilökuntaa koulutetaan myös strategiseen suunnitteluun ja toimintaan.

Opetuksen laadun kehittämiseksi jokaiselle henkilökunnan jäsenelle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma, joka päivitetään vuosittain laitoksen johtajan kanssa käydyissä kehityskeskusteluissa. UPJ- neuvotteluissa pyritään kannustuspalkkauksella henkilökuntaa kouluttautumaan.

Verkostuminen

Tutkimuksessa, opetuksessa ja hallinnossa verkotetaan toiminnot yliopiston, tiedekunnan erilaitosten ja yhteistyöyliopistojen ja sidosryhmien kanssa. Yhteistyö kohdistuu asiantuntijuuden jakamiseen ja opetuksen/tutkimuksen laadun jatkuvaan kehittämiseen ja seurantaan vertaisarvioinnin pohjalta (benchmarking). Erityisesti laitoksne kirjasto, joka on suhteellisen pieni tullaan verkottamaan yhteistyön pohjalta siten, että muiden kirjastojen tietokannat, oppimateriaalit, kokemukset ja ideat saadaan käyttöön.

Kansainvälistyminen

Kansainvälistymisestä tulee laitoksen yksi keskeisimmistä lähiaikojen tavoitteista. Laitos aloittaa välittömästi kartoitustyön, jossa etsitään kansainvälisiä ympäristösosiologian alanyhteistyökumppaneita. Lisäksi laitos lähtee siitä, että joku laitoksen henkilökunnasta tutustuu, keskittyy ja toimii erilaisten EU-hankkeiden haravoijana ja rahoituksen etsijänä.. Tavoitteena on luoda suunnittelukaudella opettaja- ja tutkijaverkosto, jonka kautta henkilökunta voi osallistua suunnitellusti kansainvälisiin kongresseihin ja raportoida laitoksen opetuksen kehittämisestä ja muusta laatutyöstä.

Kansainvälisyyden lisäämisen kautta ympäristösosiologian laitos vahvistaa keskeistä tutkimusprojektiaan Alfaa, joka tullaan kehittämään huippututkimusprojektiksi.

Opiskelijoiden kansainvälistymistä ohjataan yhdessä CIMOn kautta sekä ystävyysyliopistojen verkostojen kautta. Näin opiskelijoiden liikkuvuus- ja harjoittelumahdollisuudet parantuvat. Olemassa olevien verkostojen toimintaa kehitetään ja systematisoidaan.

Ryhmän D toimeenpanokeskustelun yhteenveto:

Toimeenpanokeskustelu jatkui nykytilan arvioinnin jälkeen varsin vilkkaana. Keskustelua herätti mm. opiskelijoiden osallistuminen, oppimiskeskuksen idea, yhteistyö, opetuksen laatu yleensä, kirjaston rooli ja demokratia. Monet aiheet myös limittyivät ja kiertyivät toisiinsa, yhteiseksi nimittäjäksi nousivat integroituminen ja laatu.

Käytiin keskustelua strategian jalkauttamisesta, ja henkilökunnan sitoutumisesta siihen. Kannatettiin tavallisia laitoskokouksia, ei erikseen tvt-teemaisia. Korostettiin yhteistyötä ja tiedonkulkua, synergiaetuja, kokemusten ja tiedon jakamisen merkitystä. Mietittiin tvt:n opetuskäytön vaikutusta opetukseen yleensä – kuinka opetuksen laatua parannetaan, ja kuinka tvt integroituu osaksi normaalia toimintaa.

Onko yhteistyö ratkaisu myös opettajien työtaakkaan, ja toimisiko se motivoivana tekijänä myös opetuksen tv-kehittämiseen?

Tuotiin esiin substanssin merkitys ja ympäristösosiologinen konteksti: miten parannetaan juuri tämän laitoksen opetuksen laatua, mitä laatu merkitsee, kuinka toimia niin, ettei tv-aidot ole opiskelijoille eikä opettajille irrallisia. On tiedettävä, mihin suuntaan opetusta halutaan kehittää, painopiste on ympäristösosiologian tutkimustietoon pohjautuvan opetuksen ja oppimisen kehittämisessä, ei tv:ssä sinänsä.

Opiskelijoiden osallistumisesta todettiin, että laitoksella olisi hyvä toteuttaa laaja opiskelijakysely tv-asioista. Opiskelijat kokivat myös, ettei heillä ole vaikutusmahdollisuuksia, eivätkä tukipalvelut ole olleet riittäviä. Mietittiin fuksien orientaatiokursseja: kuinka hyödynnetään verkkoa niissä – mikä kaikki voi ja kannattaa olla verkossa, kun live-vuorovaikutus kuitenkin on myös tärkeää?

Pohdittiin oppimiskeskusten mahdollisuutta ja ideaa. Kommentoitiin yliopiston yleistä oppimiskeskusta ja mietittiin millainen oma oppimiskeskus laitoksella tulisi olla. Onko oppimiskeskus vai paikka, jossa koneita, vai jotain muuta? Millaisen tuki- ja ohjaushuoneen opiskelijat tarvitsisivat? Mikä kirjaston rooli on tässä? Millaista opetus- ja toimintakulttuurin muutosta tv:n myötä rakennetaan?

Korostettiin sisältöä: esim. kirjaston vinkkelistä pulmana ei ole laitteiden käytön mekaaninen osaaminen vaan substanssi, järkevän tiedonhaun osaaminen ja laatu. Atk-tuki tarjoutui antamaan henkilökohtaista palvelua, jossa kaikkien oma tilanne ja käytössä olevat työkalut kartoitetaan, ja pikkuhiljaa otetaan käyttöön myös uusia työkaluja, selkeämmin osana kokonaisuutta.

Ryhmän F yhteenveto toimeenpanokeskustelussa esille tulleista asioista:

- § Kaikille henkilökunnan jäsenille mahdollisuus koulutuksiin ja palavereihin osallistumiseen.
- § Yhteisten kehittämispäivien järjestäminen (myös opiskelijoita mukaan) -> uusissa paikoissa laitoksen ulkopuolella, uusi ohjelmasisältö ja työskentelytavat.
- § Henkilökunnan osaamistason nostamiseksi perustason koulutusta.
- § Strategiatyöhön osallistuville opiskelijoille korvaavuuksia tästä opintoihin
  - è tässä myös vaaransa, mihin raja opintopisteitä kerryttävän osallistumisen ja muun osallistumisen välillä vedetään.
- § Kehittämistyössä mukana olevien opettajien kohdalla kehitystyö otetaan huomioon kokonaistyöajan suunnittelussa -> joistakin asioista voidaan joutua luopumaan, tietysti perustoimintoja vaarantamatta.
- § Kaikkien ei tarvitse ottaa TVT:tä käyttöön opetuksessa mutta kaikilla tulisi olla tietoa sen tarjoamista mahdollisuuksista -> jokainen voi sitten itse punnita kannattaako verkko-opetus jollain tietysllä kurssilla.
- § Tekninen tuki toimii mutta pedagogisesta tukihenkilöstä puute.

- § Laitoksen ATK-tukihenkilö on tehnyt dokumentin eri vaihtoehtoista laitteistohankintojen suhteen ja niiden kustannuksista -> tämän pohjalta voidaan jatkaa keskustelua.
- § Edullisin olisi valita "avoimia ohjelmistoja". Näiden käyttöön tarvitaan opiskelijoille kuitenkin johdantokurssi.
- § Verkkoportaalin rakentaminen -> verkkoportaalin kehittämistä varten on tärkeä saada eri ainelaitoksilta edustajia kehittämissyhmään. -> toisaalta kannattaa ottaa oppia muissa yliopistoissa kehitetyistä portaaleista ja tutustua niihin tarkemmin.
- § Toisen näkökulman mukaan ennen verkkoportaalin kehittämistä tulisi ensin tehdä ensin suunnitelma siitä mitä kurssija verkkoon kannattaisi minkäkin opetuskokonaisuuden alta verkkoon laittaa ja miten.
- § Portaalin kehittämiseksi tarvitaan myös hallinnon konkreettinen tuki ja rahoitustaho selville.
- § Konkreettinen esimerkki ja kevyt prototyyppi portaalista olisivat tulosneuvotteluissa painavampia markkinointiavuja kuin pelkkä puhe.
- § Yhteisen portaalin kehittämisessä tarvitaan yhteinen ymmärrys kaikkien laitosten kesken oppimisen ja opetuksen perusteista (esim. oppimiskäsitykset) -> onko tällaista vielä olemassa ja voidaanko sitä saavuttaa.
- § Työryhmän pohdinnan tulokset esitetään seuraavassa laitoskokouksessa -> tätä ennen tulisi keskustella ainejärjestöjen, ylioppilaskunnan ja eri laitosten edustajien kanssa.

Ryhmässä J laadittiin LYYSI:n tvt-strategian toimeenpanosuunnitelma:

Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön strategia ja toimeenpanosuunnitelma tukevat yleistä opetuksen kehittämisen strategiaa ja toimeenpanosuunnitelmaa. TVT:lla ei sinänsä ole merkitystä, sen arvo tulee opetukseen soveltamisesta ja innovatiivisesta otteesta, jolla opetus tulee opiskelijälähtöisemmäksi.

Henkilökunta sitoutetaan toimintaan antamalla innokkaimmille mahdollisuus (eli resursseja) osallistua kokeiluihin ja koulutukseen. Kehittyminen huomioidaan UPJ:ssa ja kehittämistyön perusteet tuodaan selkeästi esille/omaksuttavaksi.

Kehitystyölle valitaan koordinaattori (lehtori Kerola), jolla on raportointivastuu erilaisista kokeiluista. Tehtävänsä hänet nimittää laitoksen johtaja ja hänellä on kaikkien esimiesten tuki tehtävässään. TVTkehittämistyössä kaivataan reipasta otetta ja päätöksentekoa, joten kehittämistyön johtaminen nousee arvoonsa. (kommentti: Tässä vaiheessa johtaja pääsikin osallistumaan keskusteluun ja "räjäytti pankin" EU-rahoituksella ja Nokia-tuella. Fiksusti hän ilmoitti edeltävään keskusteluun pohjaten, että a) työnjako laitetaan kuntoon, b) hyvät käytännöt säilytetään ja uusia ideoita pilotoidaan suunnitellusti ja pilotointien valtavirtaistamisessa käytetään mentorointia, c) opiskelijoiden panos huomioidaan kartoittamalla TVT-osaaminen orientaatioviikon yhteydessä opiskelujen alussa ja kehittämällä opiskelijatuutorointia TVT:n osalta. Tähän haluaisin huomauttaa, että entäpä jos johtajalla ei olisi ollut käytettävissään EU ja Nokia -syöttejä, miten henkilökunta ja opiskelijat olisivat reagoineet? Johtajalla ei sinänsä ole mitään erityisiä työkaluja työntekijöiden sitouttamiseen, kysymys on tukemisesta, luottamisesta ja turvallisuudesta?)

Ohjelmistovaatimukset

- § WebCT - verkkokurssien alustana
  - WebCT:n keskusteluryhmät opetuksen ja ryhmätyöskentelyn tukena

- WebCT:n chat opetuksen ja ryhmätyöskentelyn tukena
- § ApuMatti omien verkkosivujen ylläpitoon
- § PowerPoint omien luentokalvojen tekemiseen

Laitteistovaatimukset

Kaikilla opettajilla tulisi olla max 3v vanhat multimedia työasemat työhuoneessaan. Kaikissa luentosaleissa tulisi olla verkkoon kytketty PC ja videotykki

Yleiset kurssivaatimukset

Kaikilla kursseilla ajantasalla oleva standardoidun ulkoasun mukainen kotisivu

- § kurssikuvaus
- § aikaisemmat kokeet
- § tämän kurssin sisältö, aikataulu ja kaikki muu tiedotusmateriaali (harjoitukset etc)
- § kaikkien luentokalvojen (PowerPoint) pdf-kopiot hyvissä ajoin ennen luentoa

Opettajien vaatimukset

- § Jokaisella opettajalla tulee olla kotisivu, josta selviää kaikki standarditieto kyseisen opettajan opetus- ja tutkimustyöstä.
- § Jokaisen opettajan tulisi luoda PowerPoint kalvot omista kursseistaan. Kalvot luodaan työaikana, joten ne ja muu kurssimateriaali tulisi antaa ilman mukinoita muiden opettajien käyttöön, jos k.o. kurssin opettaja vaihtuu.
- § Laitoksen omat kotisivut tulee myös saattaa parempaan kuntoon. Nythän siellä ei vielä ole edes opetusohjelmaa tai kaikkia kokeita näkyvissä.
- § Tämä on vain perustaso tulevasta tvt'n käytöstä laioksellamme. Innovatiiviset opettajat kokeilevat myös muita menetelmiä, jotka sitten ehkä aikanaan hyväksi havaittuna voidaan ottaa yleisempään käyttöön laitoksellamme.
- § Kokeiluihin pitää pystyä osoittamaan aikaa kokonaistyöajan puitteissa.
- § Yliopiston oma opetusteknologiakeskus tarjoaa myös palveluja, mutta meille niistä ehkä eniten hyödynnettäviä ovat erilaiset kurssit (PowerPoint, ope.fi, etc). Ja tottakai sekä WebCT- että Apumatti-ympäristöjen ylläpito on meille hyvin hyödyllistä.

5. Verkkojakson etenemisestä ja palautteesta

Verkkojakso eteni ryhmissä itseohjautuvasti ja tuutoreiden johdolla annetun aikataulun mukaisesti. Kaikki strategiaryhmät kokoontuivat vielä verkkojakson päätteeksi yhteiseen palaute- ja yhteenvetokeskusteluun WebCT:n chatiin, jossa käsiteltiin kuluneen jakson työskentelymuotoja, strategiatyön etenemistä, tavoitteiden saavuttamista, roolijakoa ja parannusehdotuksia tuleville jaksoille.

Verkkojakson tekninen toteutus ja alusta saivat kiitosta, vaikka kaikilla chat ei toiminutkaan ongelmitta. Kaiken kaikkiaan verkkojaksolla kirjoitettiin yli 1200 keskusteluviestiä, jonka lisäksi ryhmät kävivät noin 30-60 minuutin mittaiset chat-keskustelut. Innokkaimmat osallistujat kävivät kurssialueella verkkojakson aikana yli 300 kertaa ja lähettivät yli 20 omaa keskusteluviestiä. Luonnollisesti osalla osallistujista aikapula esti keskusteluihin osallistumista. Suurimman osan mielestä työ määrä oli kuitenkin sopivasti mitoitettu.

Verkkojaksolla hyödynnetty roolityöskentely koettiin osin motivoivaksi ja osin estäväksi, välillä oli vaikea pitäytyä roolissa tai ylipäänsä ajatella sen kautta. Toisaalta roolin koettiin myös avartaneen omia näkökulmia. Roolit muuttuivatkin varmasti matkan varrella ja mukaan tuli

myös roolihahmon ulkopuolisia, osallistujien todellisia mielipiteitä ja kommentteja. Verkkojakson taustamateriaali koettiin jossain määrin liiankin laajana ja siihen tutustumiseen olisi pitänyt varata enemmän aikaa.

Jokaisen ryhmän chat-tallenteet palautteineen ovat kaikkien luettavissa päätösviikon keskustelualueilla.

6. Verkkojakson jälkeen

Varsinaisen verkkojakson jälkeen jäi tehtäväksi tarkastella omaa kehittämishanketta verkkojakson teeman näkökulmasta ja kirjata nämä pohdinnat Optimassa olevaan Portfolio-työtilaan. Verkkojakson suoritukset kirjataan TieVie-portaaliin sitä mukaa kuin kaikki verkkojakson tehtävät valmistuvat.

Kiitos kaikille osallistujille panoksestanne yhteisiin keskusteluihin ja värikästä syksyn jatkoa!

Terveisin,
Sini Lehto
Helsingin yliopisto
sini.m.lehto(at)helsinki.fi

Organisatorinen muutos verkkojakso: <https://webct-server.it.helsinki.fi>